

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Avrea Gemma Christianorvm

Ruben, Leonhard

Paderbornae, 1604

Capvt I. Resurrectionis Christi festiuitas, quomodo ex scriptis Moysis
eliciatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68313)

LIBER SEXTVS.

CHRISTVS IE-
SVS DE MORTE RE-
SVRGIT, TRIVMPHANS
CAELOS ASCENDIT ET SPI-
RITVM S. MITTIT.

CAPVT PRIMVM.

RESVRRECTIONIS CHRISTI FESTIVITAS
quomodo ex scriptis Moysis eliciatur.

NOta hoc loco quod ipse saluator à Moy-
se inceperit probare suam & passionem
& resurrectionem. Quæ loca cum non tradi-
derint Euangelistæ, conabimur ea hîc tradere,
quæ hanc solemnitatem reddunt celebrem, à
Moysis scriptis incipiendo.

FIGVRAE. I. Adamo euigilanti datur v-
xor ex eius latere & costis ædificata. Genes.
2. 21. 22. 23. 24. *Immisit ergo Dominus Deus soporem
in Adam: cumq; obdormisset, tulit unam de costis
eius, & repleuit carnem pro ea. Et adificauit Do-
minus Deus costam, quam tulerat de Adam, in ma-
liera*

Ec 5

liera

LIBER

herem: & adduxit eam ad Adam. Dixitq; Ad
 dā: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea
 hac vocabitur Virago, quoniam de viro sumpta est.
 Quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem,
 & adhaerebit uxori suae: & erunt duo in carne una.
 Conuenit cum Christo, qui non costam; sed se
 ipsum tradidit pro Ecclesia, ut eam gloriosam,
 fuso ex sacro latere sanguine redderet. Ephes.
 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. Quoniam vir ca-
 pit est mulieris: sicut Christus est caput Ecclesie; ipse
 saluator corporis eius. Sed sicut Ecclesia subiecta est
 Christo: ita & mulieres viris suis in omnibus. Viri
 diligite uxores vestras, sicut & Christum dilexit Ec-
 clesiam, & seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctifica-
 ret, mundans lauacro aquae; in verbo vitae, ut exhibe-
 ret ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem ma-
 culam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi; sed ut sit
 sancta & immaculata. Ita & viri debent diligere ux-
 ores suas ut corpora sua. Qui uxorem suam diligit,
 seipsum diligit. Nemo enim unquam carnem suam
 odio habuit; sed nutrit, & fouet eam sicut & Christus
 Ecclesiam; quia membra sumus corporis eius, & de os-
 sibus eius. Propter hoc relinquet homo patrem, & ma-
 trem suam, & adhaerebit uxori suae: & erunt duo in
 carne una. Sacramentum hoc magnum est, ego autem
 rem dico, in Christo, & in Ecclesia.

2. Noë ex vino vineæ quam ipse plantauit
 erat, ebrius, iacuit in tabernaculo suo nudatus, riu-
 sus à Cham, & euigilans illi maledixit. Gen. 9. 20.
 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. Cæpit Noë vir agricola exeri

ere terram, & plantavit vineam. Bibensq; vinum
 inebriatus est, & nudatus in tabernaculo suo. Quod
 cum vidisset Chanaan, verenda scilicet
 patris sui esse nudata, nūciant duobus fratribus suis
 foras. At vero Sem & Iaphet pallium imposuerunt
 humeris suis, & incedentes retrorsum, operuerunt ve-
 renda patris sui: faciesq; eorum aversa erāt, & patris
 virilia non viderunt. Euigilans autem Noë ex vino,
 cum didicisset quae fecerat ei filius suus minor, ait:
 Maledictus Chanaan, seruus seruorum erit fratribus
 suis. Dixitq;: Benedictus Dominus Deus Sem, sit Cha-
 naan seruus eius. Dilatet Deus Iaphet, & habitet in
 tabernaculis Sem, sitq; Chanaan seruus eius. Plan-
 tauerat vineā Christus, secundum id Esa. 5. 1. Can-
 tabo dilecto meo canticū patruelis mei vinea sua, &c.
 Assumpta carne, amore nostro inebriatus,
 nudus pependit in ligno, nudus iacuit in sepul-
 chro, & tumulo, surgens maledixit Iudæis, qui
 iam quasi serui & mancipia sunt Christianorum.
 3. Abraham post generationē Ismaëlis corp⁹
 habet emortuū, & Sara vuluā emortuā, inde tamē
 post benedictionē acceptā infinite gētes excitatę
 Gen. 15. 5. 6. Eduxitq; illū foras, & ait illi: Suspice cæ-
 lū & numera stellas si potes. Et dixit ei: sic erit semen
 tuum. Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi
 ad iustitiam. Ibidem cap. 18. 9. 10. 11. 12. 13. 14. Cumq;
 comedissent, dixerunt ad eum: ubi est Sara uxor
 tua? Ille respondit: ecce in tabernaculo est. Cui di-
 xit: Reuertens veniam ad te tempore isto, uita comi-
 te, & habebit filium Sara uxor tua. Quo audito, Sara
 risis

RECT.
 Dixitq; Au
 le carne nu
 sumpta est.
 um. & matre
 n carne vna.
 tam: sed se
 gloriosam,
 et. Ephes.
 niam vir ca
 Ecclesie: ipse
 a subiecta est
 mibus. Viri
 dilexit Ec
 m sanctifica
 e, ut exhibe
 bentem ma
 ds: sed ut si
 e diligere vo
 am diligit,
 rnem suam
 t & Christus
 em. & de se
 trem. & ma
 erunt duo in
 est, ego au
 se plantate.
 nudatus, ru
 . Gen. 9. 20.
 gricola exeri
 600

risit post ostium tabernaculi. Erāt autem ambo senes
 prouecta q̄q̄ etatis, & desierant Sara fieri muliebris,
 que risit occultè dicens: Postquam consenui, & Do-
 minus meus vetulus est, voluptati operam dabo?
 Dixit autem Dominus ad Abraham: quare risit Sa-
 ra. dicens: Num verè paritura sum anus? Nunquid
 Deo quicquam est difficile? iuxta condictum veni-
 tar ad te hoc eodem tempore, vitā comite, & habebit
 Sara filium. Isai. 51. 1. 2. Audite me qui sequi-
 mini quod iustum est, & queritis Dominum: attin-
 te ad petram unde excisi estis, & ad cauernam laci,
 de qua praeclisi estis. Attendite ad Abraham pa-
 trem vestrum, & ad Saram, qua peperit vos: quia
 unum vocaui eum, & benedixi ei, & multiplicauit
 eum. Rom. 4. 17. 18. 19. 20. 21. (Sicut scriptum
 est: quia patrem multarum gentium posuit) ante
 Deum, cui credidit, qui viuificat mortuos, & voca-
 cat ea quae non sunt, tanquam ea quae sunt: qui con-
 tra spem in spem credidit, ut fieret pater multarum
 gentium secundum quod dictum est ei: Sic erit semen
 tuum. Et non infirmatus est fide, nec considerauit
 corpus suum emortuum, cum iam ferè centum esset
 annorum: & emortuam vuluam Sara. In repromis-
 sione etiam Dei non hesitauit diffidentia, sed confors
 quia quacumq̄ promissit, potens est & facere. Sic post
 resurrectionem & mortem Christi dilatatur Ec-
 clesia, quae omnino sterilis & sopita putabatur.
 Isai. 54. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Lauda sterilis quae
 non parit: decanta laudem, & hinnit quae non parit.

*bas: quoniam multi filij deserte magis quàm eius, quae
 habet virum dicit Dominus. Dilata locum tento-
 ry tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende, ne
 parcas: longos fac funiculos tuos, & clauos tuos con-
 solida. Ad dexteram exim, & ad laeuam penetra-
 bis, & semen tuum gentes hereditabit, & ciuitates
 desertas inhabitabit: Noli timere quia non
 confundèris, neq; erubesces; non enim te pudebit, quia
 confusionis adolescentia tua obliuiscèris, & opprobrii
 viduitatis tuae non recordaberis amplius. Quia do-
 minabitur tui qui fecit te Dominus exercituum no-
 men eius: & redemptor tuus Sanctus Israël, Deus om-
 nis terra vocabitur. Quia ut mulierem derelictam
 & mœrentem spiritu vocauit te Dominus, & vxo-
 rem ab adolescentia abiectam, dixit Deus tuus. Ad
 punctum in modico dereliqui te, & in miserationi-
 bus magnis congregabo te. In momento indignatio-
 nis abscondi faciem meam parumper à te, & in mi-
 sericordia sempiterna misertus sum tui: dixit reo-
 demptor tuus Dominus. Sicut in diebus Noë i-
 stud mihi est, cui iuravi ne inducerem aquas
 Noë ultra supra terram: sic iuravi ut non irascar
 tibi & non increpem te. Galat. 4. 27. 28. 29.
 Scriptum est enim: latere sterilis, quae non parit: er-
 rumpe, & clama, quae non parturis: quia multi filij
 deserte, magis quàm eius, quae habet virum. Nos
 autem fratres secundum Isaac promissionis filij sum-
 mus. Sed quomodo tunc is, qui secundum carnem
 natus fuerat persequatur eum, qui secundum Spiri-
 tum: ita & nunc.*

4. Iacob accepta benedictione Esau (quod
 capitali odio persecutus est) fugiens in alienam
 terram; ad solis occasum ut dormiret, suppo-
 suit capiti lapidem, viditque scalam caelos con-
 tingentem, promissionem seminis à Deo accipere,
 locum terribilem, & domum Dei nominat, et
 erigit lapidem in titulum, & altare. Genes. 27.
 & 28. capitibus. Christus Dominus fugiens
 Iudaeos, in baculo crucis egreditur de terra
 hac, vesperi sepelitur in lapide, ascendunt &
 descendunt angeli custodientes sepulchrum,
 & fit sepulchrum eius gloriosum, benedictio-
 nem obtinet in quatuor plagis caeli, cui accla-
 mator ubique, honor, gloria, benedictio, &c. Ap-
 pocal. 4. 7. 8. 9. 10. 11. *Et animal primum simi-
 le leoni, & secundum animal simile vitulo, & tertium
 animal habens faciem quasi hominis, & quartum
 animal simile aquilae volanti. Et quatuor animalia,
 singula eorum habebant alas senas: & in
 circuitu, & intus plena sunt oculis: & requiem
 non habebant die ac nocte, dicentia: Sanctus,
 Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotens,
 qui erat, & qui est, & qui venturus est. Et cum
 darent illa animalia gloriam, & honorem, & bene-
 dictionem sedenti super thronum, viventi in secula
 seculorum, procidebant viginti quatuor seniores ante
 te sedentem in throno, & adorabant vivente in secula
 seculorum, & mittebant coronas suas ante thronum
 dicentes: Dignus es Domine Deus noster accipere
 gloriam, & honorem, & virtutem: quia tu creasti*

sti omnia, & propter voluntatem tuam erant & crea-
 ta sunt. Ibidem cap. 5. 10. 11. 12. 13. 14. Et fecisti
 nos Deo nostro regnum, & sacerdotes: & regnabim
 mus super terram. Et vidi, & audiui vocem an-
 gelorum multorum in circuitu throni, & animalium,
 & seniorum: & erat numerus eorum millia millium,
 dicentium voce magna: Dignus est Agnus qui
 occisus est, accipere virtutem, & diuinitatem, &
 sapientiam, & fortitudinem, & honorem, &
 gloriam, & benedictionem, & omnem creaturam,
 quae in caelo est, & super terram, & sub terra, & quae
 sunt in mari, & quae in eo: Omnes audiui dicentes:
 sedenti in throno, & Agno: benedictio, & honor,
 & gloria, & potestas in secula seculorum. Et quae-
 tuor animalia dicebant: Amen. Et viginti-
 quatuor seniores ceciderunt in facies suas: &
 adorauerunt viuentem in secula seculorum. Cap.
 7. 10. 11. 12. Et clamabant voce magna di-
 centes; Salus Deo nostro, qui sedet super thronum,
 & Agno. Et omnes angeli stabant in circuitu
 throni, & seniorum, & quatuor animalium: &
 ceciderunt in conspectu throni in facies suas, &
 adorauerunt DEVM, dicentes: Benedictio,
 & claritas, & sapientia, & gratiarum actio,
 honor & virtus, & fortitudo Deo nostro in se-
 cula seculorum, Amen. Hebr. 6. 13. 14.
 15. Abraha namq; promittens Deus, quoniam
 neminem habuit, per quem iuraret, maiorem,
 iurauit per semetipsum, dicens: Nisi benedex-
 eris benedicam te, & multiplicans multiplicabo te.
 Et sic

Et sic

Et sic longanimiter ferens, adeptus est reprobationem. Terribilis est locus sepulchri, quando cum illum terræ motus factus, & exterriti custodes, qui etiam verè domus Dei fuit, qui locus etiam non tantum in altare, sed & in templum erectus fuit, demum cum duabus vxoribus Synagoga & Ecclesia reuertitur.

5. Iudæ benedictio iam impletur. Genes. 49. 8. 9. 10. *Iuda, te laudabunt fratres tui: manus tua in cervicibus inimicorum tuorum, adorabunt te filij patris tui. Catulus leonis Iuda, ad prædam filium ascendisti: requiescens accubuisti ut leo, & quasi leona, quis suscitabit eum? Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium.* Hunc enim laudarunt fratres sui Apostoli, manus eius experti sunt inimici eius, Mors, Infernus, Diabolus. Adorauerunt eum tres Mariæ, & Apostoli, filij & filia Patris sui. Matth. 28. 9. *Et ecce Iesus occurrit illis dicens: Aue. Illa autem accesserunt, & tennerunt pedes eius, & adorauerunt eum, Vers. 17. Et videntes eum, adorauerunt, quidam autem dubitauerunt.* Antea vix vermis, Psalm. 21. 7. *Ego autem sum vermis & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis.* Iam catulus leonis ascendit ad prædam, & Christus exaltatus à terra omnia trahit ad seipsum. Ioan. 12. 32. *Et ego si exaltatus fuero à terra omnia traham ad meipsum.* Ibidem cap. 3. 14. *Et sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium*

Filium hominis : Accumbet in sepulchro, rapiet infernum spoliando, rugiet damnatos affligendo, clamabit catulos suos mortuos ad vitam reuocando. Quæ potentia suscitabit eum nisi diuina? Qui fit lux, & expectatio gentium, vt suprà lib. 3. cap. 10. diximus.

6. Iosephus post varias miserias educitur de carcere, & ad regis imperium tonsus, mutata veste, offertur regi. Cõstituitur dominus Aegypti post Pharaonem, & vocatur Saluator mundi, pascit fratres suos, & totã Aegyptũ, & cognationem, adoratur à fratribus. Genes. 41. 14. 15. *Protinus ad regis imperium eductum de carcere Ioseph toronderunt : ac veste mutata, obtulerunt ei. Cui ille ait : Vidi somnia, nec est qui edisserat : quæ audiuisti sapientissime conytere.* Vers. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. *Placuit Pharaoni consilium, & cunctis ministris eius: Locutusq; est ad eos: Num inuenire poterimus talem virum, qui spiritu Dei plenus sit? Dixit ergo ad Ioseph : quia ostendis tibi Deus omnia quæ locutus es, nunquid sapientiorum, & consimilem tui inuenire poterò? Tu eris super domum meam, & ad tui oris imperium cunctus populus obediet: Vno tantum regni solio te precedam. Dixitq; rursus Pharao ad Ioseph: ecce constitui te super vniuersam terram Aegypti. Tulitq; annulum de manu sua, & dedit eum in manu eius: Vestiuitq; eum stola byssina, & collo torquem auream circumposuit. Fecitq; eum ascendere super currum suum secundum, clamante pracone, vt omnes coram eo genuerent.*

Ff
nu fle

nu flecterent, & prapositum esse scirent uniuersa
 ra *Aegypti*. Dixit quoq; rex ad Ioseph: *Es-*
sum Pharaon, absq; tuo imperio nō mouebit quisq;
manum aut pedem in omni terra Aegypti. Ven-
itq; nomen eius, & vocauit eum lingua Aegyptiaq;
Saluatorem mundi. Deditq; illi uxorem Asue-
filiam Putipharis sacerdotis Heliopoleos. Eius-
est itaq; Ioseph ad terram Aegypti triginta ann-
annorum erat, quando stetit in conspectu regis Pha-
raonis) & circuiuit omnes regiones Aegypti. Ven-
itq; fertilitas septem annorum, & in manipulos
ducta segetes cōgregatae sunt in horrea Aegypti. Ven-
 53. 54. 55. 56. 57. Igitur transactis septē uerbis an-
 nis, qui fuerant in *Aegypto*: Cōeperant uenire se-
 ptem anni inopia: quos prädixerat Ioseph; & in u-
 niuerso orbe fames prauauit, in cuncta autem terra
Aegypti panis erat. Qua esuriente, clamauit po-
 pulus ad Pharaonem, alimenta petens. Quibus ille
 respondit: ut ad Ioseph, & quicquid ipse uobis dixe-
 rit, facite. Crescebat autem quidiē fames in om-
 ni terra: aperuitq; Ioseph uniuersa horrea, & uende-
 bat *Aegyptijs*: nam & illos opprēsserat fames. Om-
 nesq; prouincia ueniebant in *Aegyptum*, ut eme-
 rent escas, & malum inopia temperarent. Omnia
 clara in hoc Christi triumpho, & maxime de mu-
 rabili fame uerbi Dei & panis cælestis, quibus
 totum mundum postmodum pauit, incipiens a
 Ierosolymis, ut patet 2. 3. & 4. capite Actuum
 Apostolorum.

7. Moyfes edicto Pharaonis ut ceteri

eidi iussus, à matre in fiscellam positus, & in a-
 quas coniectus, à filia Pharaonis educatus & enu-
 tritus, ibidem à Deo honoratus, Deus Pharao-
 nis constituitur, & filios Israël educit ex Aegyo-
 pto. Exod. 1. 22. *Præcepit ergo Pharaon omni po-
 pulo suo, dicens: quicquid masculini sexus natum
 fuerit, in flumen proyctue, quicquid feminini reser-
 uate. Ibidem cap. 2. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. E-
 gressus est post hæc vir de domo Leui: & accepit uxo-
 rem stirpis sue, quæ concepit, & peperit filium, &
 videns eum elegantem, abscondit tribus mensibus.
 Cumq; iam calare non posset, sumpsit fiscellam scir-
 peam & liniuit eam bitumine ac pice: posuitq; inius
 infantulum, & exposuit eum in carecto ripe flumi-
 nis, stante procul sorore eius, & considerante euen-
 tum rei. Ecce autem descendebat filia Pharaonis
 ut lauaretur in flumine: & puella eius gradiebatur
 per crepidinem aluei. Quæ cum vidisset fiscellam in
 papyrione, misit unam e famulabus suis; & allatam
 aperiens, cernensq; in ea parvulum vagientem, mi-
 sersit eam, ait: De infantibus Hebreorum est hic.
 Cui soror pueri: Vis, inquit, ut vadam, & vocena-
 tibi mulierem Hebream, quæ nutrire possit infantu-
 lum? Respondit: vade. Perrexit puella & vocavit
 matrem suam. Ad quam locuta filia Pharaonis: ac-
 cipe, ait, puerum istum, & nutri mihi; ego dabo tibi
 mercedem tuam. Suscepit mulier, & nutriti pue-
 rum, adultumq; tradidit filia Pharaonis, &c. Moy-
 ses in fiscellam scirpeam, Christus in præsepe
 positus. Cap. 7. 1. 2. Dixitq; Dominus ad Moy-
 sen:*

Len : Ecce constitui te Deum Pharaonis : & Aaron frater tuus erit propheta tuus. Tu loqueris cuncta que mando tibi : & ille loquetur ad Pharaonem, ut dimittat filios Israël de terra sua. Cap. 11. 40. 41. 42. Habitatio autem filiorum Israël qua manserunt in Ægypto, fuit quadringentorum triginta annorum. Quibus expletis, eadem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti. Nox ista est observabilis Domini, quando eduxit eos de terra Ægypti : hanc observare debent omnes filij Israël in generationibus suis. Vers. 51. Et eadem die eduxit Dominus filios Israël de terra Ægypti per vias suas.

8. Virga Aaronis prius sicca & mortua posita coram Domino in tabernaculo testimonij, sequenti die invenitur germinasse. Num. 17. 6. 7. 8. 9. Locutusque est Moyses ad filios Israël : & dederunt ei omnes principes virgas per singulas tribus fueruntque virga duodecim absque virga Aaron. Quam cum posuisset Moyses coram Domino in tabernaculo testimonij : sequenti die regressus invenit geminasse virgā Aaron in domo Leni : & virgæ virgæ gemmis eruperant flores, qui, folijs dilatatis, in amygdalas deformati sunt. Protulit ergo Moyses omnes virgas de conspectu Domini ad cunctos filios Israël : videruntque, & receperunt singuli virgā suam. Corpus Christi in cruce exhaustum & mortuum, in glorioso sepulchro conditur, & multæ gemmæ, & resurrectionis testimonia, & ta prius, tandem eius caro refloruit. Psalm. 72.

7. Dominus adiutor meus, & protector meus: in ipso speravit cor meum, & adiutus sum. Et resloruis caro mea, & ex voluntate mea confitebor ei. Cant. 7. 12. Manè surgamus ad vineas, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punicæ: ibi dabo tibi vbera mea.

CAPVT II.

Resurrectionis Christi gloria quomodo historie veteris testamenti respondeat.

I. Samson ultionem sumens de inimicis, percutit eos ingenti plaga, & descendens habitat in spelunca, de petra etiam egressus soluit vincula vt lina ad odorem ignis, percutit mille viros in maxilla asini, leonem quasi hœdum in frustra discerpit. Circumdatus in ciuitate Gaza, dormientibus custodibus ambas portæ fores cum postibus suis, & seris humeris impositis portat ad verticem montis, moriens commouendo totam domum cum columnis, plures occidit quàm viuens. Iud. 14. 6. Irruit autem Spiritus Domini in Samson, & dilacerauit leonem, quasi hœdum in frustra discerpens, nihil omnino habens in manu: & hoc patri & matri noluit indicare. Ibidem cap. 15. 7. 8. Quibus ait Samson: licet hæc feceris, tamen adhuc ex vobis expetam ultionem, & tunc quiescam. Percussit q̄, eos ingenti plaga, ita vt stupentes suram femori imponerent. Et descendens habitauit in spelunca petra. Etam. Vers. 11. 12. 13. 14. 15. Descenderunt ergo tria millia viro-

Ff 3 rum